

6360 SAYILI BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE YASASI YASADA KIRA, KIRDA YASAYA BAKIŞ

DOÇ. DR. AHMET MUTLU*

Giriş

Gerek dünyada gerekse Türkiye’de kırsalın ve büyük kentlerin nasıl bir modelle yönetileceğine ilişkin çalışmalar öteden beri sürmektedir. Ülkemizde bu konuda ilk akla gelen çabalar; 1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun; 1991 tarihli KAYA Raporu; 2004 tarihli ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu; 2005 tarihli ve 5393 Sayılı Yeni Belediye Kanunu; 2008 tarihli ve 5747 Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ve nihayet 2012 tarihli ve 6360 sayılı “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” olarak sayılabilir.

* Ondokuz Mayıs Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi.

Dolayısıyla küçük belediyelerin lağvedilmesiyle ilgili düzenlemelerin çok boyutlu olarak ele alınması, aceleye getirilmeden, yerel halkın da görüşleri çerçevesinde tartışılarak gerçekleştirilmesi önemli görülmektedir.

Söz konusu rapor ve yasalarda birbirinden farklı yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bu süreçte kuram ve uygulama modellerinin iki ana eksene dayalı olduğu tespit edilebilir. Bunlardan birincisi, hangi ölçekte hizmetlerin etkin ve verimli sunulacağı; ikincisi de hangi ölçekte yerel demokrasinin daha fazla işleyeceği ile ilgilidir.¹

Mevcut arayışların önemli bir boyutu olan ölçek sorunu bağlamında küçük belediyeler tartışmaların öteden beri merkezindedir. Ölçek sorunu itibarıyla ülkemizdeki belediyelerin önemli bir bölümünün küçük belediyelerden oluşması, uygulamada çeşitli sorunlara yol açmaktadır.² Söz konusu sorunların kamu yönetimi disiplini bakımından önemli oldukları reddedilemez. Ancak “küçük belediyelerin çokluğu” sorunu, yönetim bilimi dışında sosyoloji, ekonomi ve kültür gibi başka disiplinler itibarıyla da değerlendirilmek durumundadır. Nitekim ülkemizde küçük belediyelerin

sürekli artıyor oluşunun, kırsal kesimde yaşayan vatandaşların daha uygar yaşama talepleri, devlet gelirlerinden daha fazla pay alma ve (geçmiş dönemlerde) Köy Kanunu'nun öngördüğü salma ve imeceden kurtulmak gibi gerekçelere dayalı olması³ da sorunun disiplinler arası niteliğini ortaya koyar. Dolayısıyla küçük belediyelerin lağvedilmesiyle ilgili düzenlemelerin çok boyutlu olarak ele alınması, aceleye getirilmeden, yerel halkın da görüşleri çerçevesinde tartışılarak gerçekleştirilmesi önemli görülmektedir.

2012 yılında çıkarılan 6360 Sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un yukarıdaki içerikleri taşımadığına yönelik çok çeşitli tartışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmada, adı geçen yasa, kırsal kesime yönelik düzenlemeleri bakımından incelenecek ve kırsal kesimde yaşayanların yasaya yönelik değerlendirmeleri ortaya konulacaktır.

6360 Sayılı Yasanın Gerekçesi: Ölçek Ekonomisi ve Etkinlik⁴

12.11.2012 tarihinde yasalaşan 6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Türk idare sisteminde bazı köklü değişiklikler öngörmektedir.

Söz konusu yasanın gerekçesinde, büyükşehir zorunlu kılan hususlardan birisinin “belli bir coğrafi alanda, çok sayıda yerel yönetimin yetkili olması hâlinde planlama ve koordinasyonun sağlanamayışı ve ölçek ekonomisinden yeterince yararlanılamaması nedeniyle kaynak israfına yol açılması” olduğu belirtilmekte ve “bu çerçevede yönetim, planlama ve koordinasyon açısından belediye sınırı mülkî sınır olacak biçimde optimal ölçekte hizmet üretebilecek güçlü yerel yönetim yapısının varlığına ihtiyaç duyulmaktadır.” denilmektedir. Yasanın temel tartışma konularından birisi olan “belediye sınırlarının mülkî sınırlar olarak belirlenmesi”, hizmetin etkin sunumunun sağlanabilmesi anlayışına bağlanmaktadır. Bunun yanısıra mevcut yerel yönetim yapısı ile yerel nitelikteki kamu hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde sunulma imkânı kalmayan bazı illerde, bu hizmetlerin vatandaşların artan beklentilerini karşılayabilecek nitelik ve kabiliyetle donatılmış, ideal ölçekte etkin hizmet sunma potansiyeline sahip yerel yönetimlerce sağlanması öngörüsü bulunmaktadır.

Yasanın genel gerekçeleri sayılırken, küreselleşmeyle birlikte değişen yönetim değerlerine ulaşmak için optimal ölçekte hizmet üretebilecek güçlü yerel yönetim yapıları yaratmak amacından söz edilmektedir. Bu amaçla, özellikle büyükşehir alanlarında sunulan hizmetlerin ölçek ekonomisi kullanılarak daha az kaynak ile daha çok ve kaliteli hizmet sunumunu olanaklı kılma iddiası vardır. Bu gerekçe, sınırları çok geniş olmayan ve içinde sayıca az kırsal bölge bulunan yerlerde geçerli olabileceken, kırsal alanları çok fazla ve birbirinden uzak ilçelerin bulunduğu, yüzölçümü fazla yerlerde geçerli olmayacaktır. Kaldı ki yasanın temel gerekçelerinden olan ölçek ekonomisi/etkinlik ilkesi ile demokratik işleyiş, katılım ve yerindelik ilkesi uygulamada sıklıkla birbirleriyle çelişebilmektedir.⁵ Bir diğer ifadeyle, etkili katılımın gerektirdiği yönetsel ölçek, bazı hizmetlerin yerine getirilmesi açısından ekonomik olmayabilir.

Öte yandan hizmet etkinliği söz konusu edildiğinde, “ölçek ekonomisi”nin yanısıra “hizmetin faydasının yayılacağı alan” ölçütünün de dikkate alınması gerekir. Savunma hizmetinde olduğu gibi bazı hizmetlerin faydası ülke ölçeğine yayılabildiği gibi kırsal alanlarda su ve kanalizasyon, toplu taşıma, itfaiye gibi bazı hizmetlerin faydası sadece orayla sınırlıdır. Dolayısıyla hizmet etkinliğinin sağlanabilmesi için hizmetlerin yayıldığı alanın dikkate alınması ve idari birimlerin yetki alanıyla hizmetlerin fayda alanının olabildiğince örtüştürülmesi gerekmektedir.⁶ Kırsal bölgelerdeki belediyelerin sundukları hizmetlerin genel olarak o yerin alanıyla örtüşen hizmetler (su ve kanalizasyon, toplu taşıma, itfaiye

Durum böyle olunca, yeni yasayla öngörülen hizmetlerde etkinlik söyleminin karşılığı olmadığı ve hatta daha önceden var olan bazı hizmetlerin yeniden sunulması gibi aslında kaynak savurganlığını doğuracak bir yol benimsendiği bile ileri sürülebilir.

gibi) olduğu söylenebilir. Durum böyle olunca, yeni yasayla öngörülen hizmetlerde etkinlik söyleminin karşılığı olmadığı ve hatta daha önceden var olan bazı hizmetlerin yeniden sunulması gibi aslında kaynak savurganlığını doğuracak bir yol benimsendiği bile ileri sürülebilir.

Bunların dışında hizmetlerin büyükşehir belediyesi üzerinde merkezileşmesi, bu hizmetlere ilişkin kararlarda, farklı bölgelerde yaşayanların farklılaşan tercihlerinin hesaba katılmamasına, tekdüze hizmet sunumuna ve dolayısıyla etkinlik kaybına sebep olacaktır.

Yerel yönetimlerin hizmet dışında önemli bir işlevi de demokrasi alışkanlığının yaygınlaştırılmasıdır. Aslında ülkemizde kırsal alanlar ölçeğinde yerel yönetimleri demokrasi işleviyle tartışmanın pek doğrudan karşılığı olduğu söylenemez. Daha açık bir deyişle, kırsal alanlarda yerel yönetimlerin, yerel demokrasi değil, yerel hizmetler bağlamında değerlendirildiğini ve algılandığını⁷ söyleyebiliriz.

Bu çerçevede kırsal kesimlerde yaşayanların, yeni büyükşehir yasasıyla ilgili dertlerinin demokrasi/yerel demokrasiden ziyade, buldukları yerde o güne değin yürütülmekte olan hizmetlerle ilgilidir. Bununla birlikte, yerel hizmetlerle ilgili kaygılar üzerinden yerel demokrasiyle ilgili çıkarımlar yapmak da mümkündür. Yani sıklıkla ulaşım, kanalizasyon gibi hizmetlerle ilgili belli başlı talepler, aynı zamanda yerel demokratik talepler/hak arayışları olarak görülebilir.

Yasanın ölçek sorunu ve etkinlik arayışı konusunda önemli bir diğer husus da yönetsel ilkelerin her yerde ve her durumda geçerli olup olmadığıdır. Söz konusu ilkelerin, pek çoğu henüz temel hizmet ve altyapılar ile geçim olanaklarından yoksun ülkemiz köyleri için çok da geçerli olamayacağı söylenebilir. Dolayısıyla kırsal bölgelere yönelik rasyonalitenin karşılığı, kırsal alanların soyutlandığı Ankara merkezli tasarılar değil, bizzat kırın yapısı ve ruhunu gözeterek tasarılar olabilir. Çünkü Ankara rasyonalitesine göre geliri olmayan bir belediyede bir itfaiye aracının (çalışanı, yakıt giderleri ve diğer araç maliyetleri itibarıyla) varlığı ve çalıştırılması verimli ve etkin değilken; kırsalın rasyonalitesinde itfaiye aracının

küçük bir ekin tarlasındaki yangını söndürmesi etkinlik adına yeterlidir. O nedenle yasalarda rasyonalite, genel geçer durumlara göre değil, özel durumlara ve yerlere göre de düşünülmelidir.

6360 Sayılı Yasada Kırsalın Durumu⁸

6360 Sayılı yasanın çalışma sorunsalı bağlamındaki en önemli düzenlemesi; büyükşehir bağlı ilçelerin mülkî sınırları içinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliğinin kaldırılarak köylerin mahalle, belde belediyelerinin de beldelerin ismiyle ve tüm mahalleleriyle birlikte tek mahalle olarak bağlı olduğu ilçenin belediyesine katılmasıdır. Buna göre büyükşehir olan 29 ilde, 29 İl Özel İdaresi, 1.032 belde belediyesi ve 16.082 köyün tüzel kişiliği ilk mahallî idareler genel seçimi itibarıyla sona ermektedir.⁹ Diğer 52 ilde ise 2011 yılı nüfusu 2000'in altında olan 559 belde belediyesinin tüzel kişiliği, ilk mahallî seçimden geçerli olarak kaldırılıp köye dönüştürülmektedir. Kapanacak belediyelerden yasanın yayımı tarihine kadar birleşip nüfusu 2000'in üzerine çıkan belediyelerin tüzel kişiliği korunacak, ayrıca 30.06.2013 tarihine kadar köye dönüştürülen belediyeler, belediye meclislerinin kararı ile ortak sınırı olan ve kapanmayan belediyelerle birleşebilecektir. Yasa, bugünkü il özel idarelerinin % 36'sını, belediyelerin % 53'ünü, köylerin ise % 47'sini lağvetmektedir.

Tüzel kişilikleri kaldırılan belediye ve köylerin bazı yetkileri yasanın yayımı tarihi itibarıyla ilçe belediyesi onayına bağlanmakta; personeli, her türlü taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçlarının ilk mahallî seçim itibarıyla ilgisine göre büyükşehir belediyesi, bağlı kuruluşu veya ilçe belediyesine devredilmesi öngörülmektedir. Ayrıca, kapatılan köy ve beldelerin personeli, mal varlıkları, alacak hak ve borçları ile iştirakleri tasfiye edilmektedir. Belediye ve bağlı kuruluşlara devredilen personelden komisyon marifetiyle ihtiyaç fazlası olarak belirlenen memur, sözleşmeli personel ve işçilerin Devlet Personel Başkanlığı'nca diğer kamu kurum ve kuruluşlarına devredilmesi öngörülmektedir. Kaldırılan köylerde görev yapan geçici köy korucuları aynı yerde göreve devam edecek olmakla birlikte, ihtiyaç hâlinde başka yerlerde de görevlendirilebileceklerdir.

Büyükşehir olan yerlerde ayrılma yoluyla belde kurulabilmesi için nüfus şartı 50.000'den 20.000'e düşürülmekte, belediye sınırları içinde mahalle olabilmek için asgarî nüfus 500 olarak belirlenmektedir. Orman köylüsü ile mera, yaylak ve

Yasa, bugünkü il özel idarelerinin % 36'sını, belediyelerin % 53'ünü, köylerin ise % 47'sini lağvetmektedir.

Yasa ile birlikte kırsalda yaşadığı halde büyükşehirin mahalle sakinlerine dönüşen halka ilave mali yükler getirilmektedir. Örneğin; emlak vergisi ödenmeye başlanacaktır. Bu düzenleme 5 yıl sonra yürürlüğe girecek olmakla birlikte, vatandaşlar büyükşehir tarifesi üzerinden emlak vergisi ödeyecektir.

kışlaklara ilişkin 4342 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmaya devam edeceği öngörülmektedir.

Yasa ile birlikte kırsalda yaşadığı halde büyükşehirin mahalle sakinlerine dönüşen halka ilave mali yükler getirilmektedir. Örneğin; emlak vergisi ödenmeye başlanacaktır. Bu düzenleme 5 yıl sonra yürürlüğe girecek olmakla birlikte, vatandaşlar büyükşehir tarifesi üzerinden emlak vergisi ödeyecektir.

Buna göre köylü;

- Evler için % 0,2 oranında,
- Diğer binalar için % 0,4 oranında,
- Araziler için % 0,2 oranında,
- Arsalar için % 0,6 oranında emlak vergisi ödeyecektir.

Ayrıca ödeyeceği bu vergilerin % 10'u oranında da taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına katkı payını ilâve olarak ödeyecektir. Hâlen emlak vergisinden muaf olan, köylere ve köy birliklerine ait tarım işletme binaları, soğuk hava depoları, içmeler ve kaplıcalar ile köylünün hamam, çamaşırhane, değirmenler ve köy odaları için de emlak vergisi ödenecektir. Ayrıca su kullanımı

(içme ve kullanma suyu) ücretli olacaktır. Su parası 5 yıl süreyle en düşük tarifenin % 25'i üzerinden ödenecek olmakla birlikte, 5 yıl sonra normal tarife uygulanmaya başlayacaktır. Bunların yanısıra köylü çöp vergisi ödeyecektir. Çöp vergisi, 5 yıl süreyle alınmayacak olmakla birlikte, köylü 5 yıl sonra büyükşehir tarifesi üzerinden olarak çevre temizlik vergisi ödeyecektir.

Yine köye yapılacak yol, kanalizasyon ve su tesislerinin harcamalarına katılma payı ödenecek olup bu uygulamaya da 5 yıl sonra başlanılacaktır. Yasayla, belediyenin ruhsatı olmaksızın her nevi inşaat yasaklanmaktadır. Bu yasağın uygulanmasına da 5 yıl sonra başlanılacaktır.

Yasaya göre belediye hizmetleri ilçe belediyesinden ve ağırlıklı olarak da ildeki büyükşehir belediyesinden verilecektir. Su, kanalizasyon işleri, toplu taşıma

hizmetleri, köyün meydan ve anayolları ile köyü ilçeye bağlayan yolların yapımı, bakım ve onarımı, temizliği, karla mücadele çalışmaları ve buralardaki reklam ve ilan işleri ildeki büyükşehir belediyesince; büyükşehir belediyesi yetki alanı dışında kalan imar işleri ile yollar ve sokaklara ilişkin hizmetler, çöp toplama, evlendirme, cenaze defin gibi hizmetler ise ilçe belediyesince yapılacaktır.

Yasa, köylüye bunların dışında da ilâve vergi ve harç ödeme yükümlülüğü getirmektedir. Belediye Gelirleri Kanunu'nda yer alan vergi, harç ve katılım payları, köyler ve köylüler için de uygulanacaktır. Köylü, 5 yıl sonra Belediye Gelirleri Kanunu'nda yer alan vergi, harç ve katılım paylarını ödemeye başlayacaktır. Bunlardan önemli olanları şöyle sıralanabilir:¹⁰

- Çevre Temizlik Vergisi,
- Elektrik ve Hava Gazı Tüketim Vergisi,
- Yangın Sigortası Vergisi,
- İşgal Harcı,
- Kaynak Suları Harcı,
- Hayvan Kesimi Muayene ve Denetleme Harcı,
- Bina İnşaat Harcı,
- İmar Harçları (Parselasyon Harcı, İfraz ve Tevhit Harcı, Plan ve Proje Tasdik Harcı, Zemin Açma İzni ve Toprak Hafriyatı Harcı, Yapı Kullanma İzni Harcı),
- İşyeri Açma İzni Harcı,
- Muayene, Ruhsat ve Rapor Harcı,
- Yol Harcamalarına Katılma Payı,
- Kanalizasyon Harcamalarına Katılma Payı,
- Su Tesisleri Harcamalarına Katılma Payı.

Yasa ile köylünün ahır yapacağı yerlere sınırlama getirilebilecektir. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'na göre belediyeler ahır yapılamayacak yerleri belirleyecek ve köyler büyükşehir belediyesi kapsamı içinde olduğu için mevcut yapılara sınırlama gelebilecektir.¹¹

Ayrıca köydeki esnaf ve sanatkârın yükümlülükleri artacaktır. Köydeki esnaf basit usul yerine gerçek usulde vergilendirilecektir. Yani köylülerin ödeyeceği vergi oranı artacak ve vergiler çeşitlenecektir. Her ay KDV, üç ayda bir gelir vergisi ve en az üç ayda bir gelir vergisi stopaj beyannamesi verecektir. Her beyanname için damga vergisi ödeyecek, yazar kasa alacak, defter tutacak, bunun yanında malî müşavirle çalışmak durumunda kalacak, esnaf odaları üye kayıt ücreti ve yıllık

Ayrıca köydeki esnaf ve sanatkârın yükümlülükleri artacaktır. Köydeki esnaf basit usul yerine gerçek usulde vergilendirilecektir. Yani köylülerin ödeyeceği vergi oranı artacak ve vergiler çeşitlenecektir.

aidatlar yüzde 100 artacaktır. Yine köylerde gezici olarak her türlü sanat işleri ile uğraşanlar ve aynı işleri bir işyeri açmak suretiyle yapanlar için gelir vergisi muafiyeti kalkmaktadır. Köy muhtarları ile köylerin kâtip, korucu, imam, bekçi ve benzeri hizmetlilerine köy bütçesinden ödenen ücretler ile çiftçi mallarını koruyacak bekçilerin ücretleri ile ilgili gelir vergisi istisnası kalkmaktadır.¹²

Görüldüğü üzere yasayla gelecekte köyler, kentlerde geçerli olan mali uygulamalarla karşı karşıya kalacaktır.

Kırsalda 6360 Sayılı Yasaya Bakış

Esasen 6360 sayılı yasayla küçük belde belediyelerinin lağvedilmesi meselesiyle ilgili tartışmaların evveliyatı vardır. Nitekim 03.07.2005 tarih ve 5393 sayılı yeni Belediye Yasası ile belediye

kurulmasında nüfus ölçütünün 5.000 olarak belirlenmesi ve nüfusu 2.000'in altına düşen belediyelerin köye dönüştürülmesine karar verilmesi sonrasında da benzer tartışmalar gündeme gelmişti. Denilebilir ki 6360 sayılı yasa, 5393 sayılı yasadan farklı olarak; lağvedilecek belediyelerin köye değil, mahalleye dönüşecek olmasını öngörmektedir. Bu çok önemli olmayan farklılığın dışında, tartışmaların özünü etkilemeyecek olan diğer değişikliklerin hemen hemen aynı olduğu söylenebilir.

6360 sayılı yasanın etkilerinin olumsuz olacağına ilişkin başlıca tespitler şu şekilde sıralanabilir:¹³

- Yasa önünde eşitlik zedelenecektir.
- Temsili demokrasi daralacaktır.
- Merkezi yönetim etkisizleşecektir.
- Bölücülük güçlenecektir.
- Büyükşehirlerin yükü artacaktır.
- Yasanın etkileri açısından İstanbul ve Kocaeli örneklerinin emsal alınması yanlıştır ve söz konusu iller dışında kalan büyükşehirlerde çeşitli sorunlar yaşanacaktır.
- Büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasında yetki karmaşası artabilecektir.

- Kırsal yaşam ve köyler zayıflayacak ve zamanla yok olabilecektir.

Yukarıdaki tespitler içinde çalışmanın sorunsalı bakımından kırsal yaşam ve köylerle ilgili olan husus önemlidir. 6360 sayılı yasanın kırsaldaki yaşayanlar tarafından nasıl değerlendirildiğine geçmeden evvel, bu değerlendirmelerin geçmişteki değerlendirmelerle paralellliğini göstermek üzere; 2008 yılında çıkarılan 5747 Sayılı “Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”un kırsalda yaşayanlar tarafından nasıl değerlendirildiğini incelemek faydalı olacaktır.

2008 yılında çıkarılan 5747 Sayılı “Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” hakkında, Isparta ilinde kapatılan belediyelerde yaşayan halkın algılarını tespit etmek üzere 2009 yılında yapılan alan bir araştırmanın bazı önemli bulguları Tablo 1.’de görülmektedir.

Tablo 1. Isparta İlinde Kapatılan Belediyelerde Yaşayan Belde Halkının Algıları

	Evet	Kısmen	Hayır	Toplam
Belediyemizin kapatılması yerinde bir karardır	-	-	384	384
Belediyemizin kapatılmasıyla demokratik bir hakkın elimizden alındığını düşünüyorum	384	-	-	384
Beldemiz belediye olurken halka sorulduğuna göre, kapatılırken de fikri alınmalıydı	384	-	-	384
Belediyemiz kapandığında içme suyu, kanalizasyon, temizlik, çöp toplama, ulaşım ve itfaiye gibi hizmetlerin aksayacağını düşünüyorum	384	-	-	384
Belediyemiz kapatıldığında bir sorunla karşılaştığımda, İl Özel İdaresi yetkililerine rahatlıkla ulaşım derdimi anlatabilirim	-	12	372	384
Belediyenin kapatılması sonrası bir kente göç etmek istiyorum	280	24	80	384

Kaynak: AKTEL, M.; ALTAN, Y.; KERMAN, U., age., s. 57-63’ten derlenmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde, daha önce küçük beldelerdeki belediyelerin kapatılması konusunda buralarda yaşayan halkın olumsuz bir algıya sahip oldukları görülür. Geçmiş dönemdeki bu algıların, bugün 6360 sayılı yasayla kırdaki belediyelerin mahalleye dönüştürülmesi karşısında da hemen hemen değişmeksizin aynı kaldığı söylenebilir. Nitekim Konya’da bulunan ve 6360 sayılı kanunla bağlı olduğu ilçenin bir mahallesine dönüşecek olan Harmanpınar Belediyesi sakinleriyle yapılan mülakatlar da bu durumu ortaya koymaktadır.¹⁴ Kasaba sakinlerine “Yeni büyükşehir yasasıyla beldenin bir mahalleye dönüşecek olmasının sonuçları hakkında bilgi sahibi olup-olmadıkları” sorulmuş ve aşağıdaki cevap alınmıştır:

*“Yeni yasayla belediye kapanacak ve bütün araç-gereçleri Konya Büyükşehir ya da ilçe belediyesine devredilecek. Belediyede çalışanlar da oralara geçecek. 5 yıl boyunca da herhangi bir vergi alınmayacak köyden”.*¹⁵

Köy sakinlerinin yasanın kırsal alanlara getireceği değişikliklerden genel olarak haberdar oldukları görülmektedir. Köy sakinlerine “kanunla beldenin bir mahalleye dönüşecek olmasını nasıl değerlendirdikleri” sorulduğunda ise şu yorumlar yapılmıştır:

*“Misal, bizim burada şebeke suyu sık sık arızalanır. O vakit belediyedeki görevliye –gece gündüz fark etmez- hemen telefon açarız, o dakika gelir arızayı tamir eder. Yarın Bozkır’a ya da Konya’ya bağlanacağı söyleniyor belediyenin; o vakit kimi ararız biz ihtiyar halimizle, kim gelir buralara hah deyince!”*¹⁶

*“Belediyenin iyi kötü her gün arabası çalışır. Bu, ilçeye gidip gelenlere büyük kolaylık. Üç gün sonra o arabalar belediyeden alındığında millet nasıl gidip gelecek? O zaman yollara bakıp duracağız bir araba sesi için.”*¹⁷

*“Bir şikâyetimiz, talebimiz olduğunda, başkanı yolda sokakta gördüğümüzde, olmadı belediyeodasında, her zaman sözlü olarak iletebiliyoruz. Yarın bir gün belediyelik kalktığında biz bir şikâyetimizi kolayca, konuşarak iletebilir miyiz? O zaman değil konuşmak, başkanı bile göremeyeceğiz...”*¹⁸

*“Köyde nüfus yok. Hele çok-çok hak getire! 3-5 çocuk var onlar da belediyede çalışanların çocukları. Belediye kapandığında onlar da olmayacak. Kalan gençler de şehirlere göçüp gidecek.”*¹⁹

*“Köyün kepçeye²⁰ ihtiyacı vardı. İstanbul’da-ki, Ankara’daki köylülere haber salındı, herkes yardım etti, biz de yardım ettik. Kepçe alındı. Köyde pek çok iş halledildi kepçeyle. Şimdi bizim dışımızdan tırnağımızdan artırıp aldığımız kepçe, elimizden alınacak. Bu Allah’tan reva mı? Bir daha kim köy için herhangi bir şey almaya yardım eder ki?”*²¹

“Belediyelik kalkıp da burası Bozkır’a ya da Konya’ya bağlandığında buralara hizmet geleceğine hiç umudum yok.”²²

“Benim yaşım bir hayli oldu, artık göçeceğiz biz ama belediyenin kapanmasını hiç istemem. Yangın olsun –Allah Korusun- nereye gideceğiz yarın. İyi kötü köyün çöpi toplanıyor, mahalle araları temiz. Yarın kokudan, talaştan mahallere girilmez olacak. Benim cahil kafama göre bu durum (belediyenin kapanması) iyi değil.”²³

“Belediyenin kapanmasını hiç istemem. Amma bizim bileceğimiz bir iş değil. Cahil kafamca iyi değil.”²⁴

Köy sakinlerinin belediyenin durumuyla ilgili özeleştiriler yaptıkları da tespit edilmiştir. Bu eleştiriler, yaygın olarak küçük belediyeler hakkında yapılan ölçek ekonomisi-hizmette etkinlik ile ilgili eleştirilere paraleldir:

“Burada belediyenin önce belediyecilere²⁵ faydası var. Belediye kurulduğundan beri başkanlığa her gelen, yakınında yöresindekileri önce belediyede iş sahibi yaptı. Şöyle belediyede çalışanlara bir bakınca, bir zamanlar avare gezenlerin bugün belediyede maaşlı çalışan olduğunu görürsün. Sen ben değil, belediyedekilerin yakınıdır onlar.”²⁶

“İtfaiyeye ayda 300 liralık mazot koyuyoruz, sokakları toz olmasın diye suluyoruz, ama belediye-ye mazotun masrafını karşılayacak gelir gelmiyor.”²⁷

“Kasabanın iki tane minibüsü var ilçeye ulaşımı sağlایa. Ahali az olduğu için arabanın yaktığı mazotun parası çıkmıyormuş. Bunun için belediye arabayı garağa çekmiş. Şimdi başka köyden gelen bir minibüs uğruyor arada bir kasabaya”²⁸

Görüldüğü üzere küçük belediyelerin kapatılmasıyla ilgili olarak 6360 sayılı yasa hakkında kırsal kesimdeki algılar, 5747 sayılı yasaya yönelik algılarla büyük ölçüde benzer niteliklidir. Benzer algıların ülkenin daha başka kesimlerinde de var olduğu söylenebilir.²⁹ Genel olarak bu algıların; demokratik bir hakkın gaspı, hizmetlere ulaşım ve sorunların hızlı çözümü, dayanışma ve gönüllülük, kırdan kente nüfus göçünün hızlanacak olması, yönetime ulaşılabilirlik gibi konulardaki endişelerden oluştuğu görülmektedir. Söz konusu endişelerin geçmişten bugüne

Köy sakinlerinin belediyenin durumuyla ilgili özeleştiriler yaptıkları da tespit edilmiştir. Bu eleştiriler, yaygın olarak küçük belediyeler hakkında yapılan ölçek ekonomisi-hizmette etkinlik ile ilgili eleştirilere paraleldir:

Türkiye'nin de kabul etmiş olduğu "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı"na göre yerel yönetimlerin tüzel kişiliğinin ortadan kaldırılması için orada yaşayan halkın halk oylaması yoluyla rızasının alınması gerekmektedir.

sürüyor olması, bu konuda yapılan düzenlemelerin kırsal kesimde yaşayanların rızasına muhalif olarak yapıldığını ortaya koymaktadır.

Açıktır ki kırsalda yaşayanların 6360 sayılı kanuna yönelik endişeleri genel olarak değerlendirildiğinde, temelde "yerellik (subsidiarity)" gibi yönetsel ilkelerle ilgili olduğu görülür. Türkçeye "hizmetlerde halka yakınlık" ya da "yerellik" olarak da çevrilen yerellik ilkesi, devlet örgütlenmesinin aşağıdan yukarıya kurulmasını öngörmektedir. Yerellik, yetkileri önce en alt kademeye bırakma, bu kademenin taşıyamadığını bir üste çekme biçiminde bir yapılanma sürecidir. Yerellik ilkesinde hedef hizmetlerin halka en yakın birimler tarafından verilmesidir. Bu hususta göz önüne alınan kriterler "görevin kapsam ve niteliği, yetkinlik ve ekonomik gerekler" olmak üzere üç tanedir.³⁰ Kırsaldaki

belediyelerin bir şekilde var olan hizmetleri çerçevesinde kendilerini idare ettikleri, deyim yerindeyse "kendi yağıyla kavruldukları" söylenebilir.

Öte yandan Türkiye'nin de kabul etmiş olduğu "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı"na göre yerel yönetimlerin tüzel kişiliğinin ortadan kaldırılması için orada yaşayan halkın halk oylaması yoluyla rızasının alınması gerekmektedir. Oysa 6360 sayılı kanunun düzenlemeleriyle söz konusu Şart'ın ihlal edildiği söylenebilir.

Belde belediyelerinin kaldırılması ve yeni birimler kurulması hizmetin yerinden sunulması ilkesiyle bağdaşmadığı gibi köylerin ve beldelerin kaldırılması ile ilçe belediye-rinin büyükşehir belediyelerinin tahakkümü altına alınmaları, demokratik katılımın ve seçmen denetiminin etkisizleştirilmesi anlamına da gelmektedir.³¹

Gelişmiş demokrasiyle yönetilen ülkelerde, vatandaşın doğrudan hizmet alabilmesi, seçtiği kişilerin faaliyetlerini daha yakından denetleyebil-mesi, belediye hizmetlerinden daha kolay ve daha fazla faydalanabilmesi için belediyecilik anlayışı yaygınlaştırılırken; bu yasayla beldelerin kapatılması vatandaşın hizmet alımını daha da güçleştirecek³² gibi görünmektedir.

Sonuç

Genel içeriği itibarıyla değerlendirildiğinde 6360 sayılı Kanun, her ne kadar gerekçesinde hizmette etkinlik anlayışına vurgu yapılsa da yerel alanda yeni bir “merkeziyetçilik” üreterek, kamu hizmetlerinin büyük ölçüde aksamasına neden olacak gibi görünmektedir.

Yasanın gerekçesinde belirtilen optimal ölçek ekonomisinin ve etkinlik ölçütlerinin nasıl belirlendiği ve ne tür analizler yapıldığı açık değildir. Yasanın kısa sürede ve yerelde yaşayanların görüşüne başvurulmaksızın, Ankara’da belirlenmiş olması karşısında, köyler ve köylüler tedirgindir; yasanın etkileri konusunda umutsuz ve karamsardırlar. Öyle ki çeşitli köylerin yasaya karşı örgütlendikleri bilinmektedir.³³

Yasa, yerel yönetimlerin kaynak ve imkânlarından daha fazla istifade etmesini temin etmek ve bu alanda var olan eksik ve ihtiyaçları gidermek suretiyle

vatandaşa daha yakın ve daha etkin hizmet sunma anlayışına hizmet etmemektedir.

Mevcut haliyle büyükşehir belediyesi mode-li, “kalkınmayı öne çıkaran ve demokrasiyi ekonomik büyümeye feda eden güçlü otoriter büyüme modelini” anımsatmaktadır. Kırsal ve kentsel alanları aynı anda ilgilendiren söz konusu yasanın kamuoyunda yeterince tartışılmaksızın ve katılımcı demokratik süreçler işletilmeksizin yasalaşmış olması, demokratik olarak sorunludur.

Yukarıdaki genel değerlendirmeler dışında yasa, kırsal kesime özgü bazı siyasal-sosyolojik içerikli olumsuz sonuçlar da doğurabilecektir. Bunlar ana başlıklar altında şöyle sıralanabilir:

- **Yasa, kırsal kesimi içine kapanmaya teşvik edecektir.**

Eksik ya da noksan, geçmiş dönem belediye yasalarına dayalı olarak nüfusu 2.000 civarında olan yerlerde (kırsal kesimlerde) belediye kurulmuş olması, bir şekilde buradaki köylülerin kamusal işlere karışabilmesi, bunlar hakkında yorum yapabilmesi olanağı sağlamaktaydı. Özellikle tek parti dönemindeki devlet işlerinin sorgulanamazlığı düşünüldüğünde, 1950’lerden sonra kırsalda belediyelerin

Kırsal ve kentsel alanları aynı anda ilgilendiren söz konusu yasanın kamuoyunda yeterince tartışılmaksızın ve katılımcı demokratik süreçler işletilmeksizin yasalaşmış olması, demokratik olarak sorunludur.

yaygınlaşması, köylüler için adeta “kişiliğini bulma/birey olma” sürecini başlatmıştır. Çünkü belediye, o güne kadar kendisinin doğrudan ulaşabildiği en yakınına kurulmuş “devlet kurumu”dur. Bu yakınlık, bir yandan “devlet kurumlarına ulaşamazlık” duygusunu yenmesini, bir yandan da “bu kurumların herkese açık olması nedeniyle» siyasileşmesini sağlamıştır. Küçük belediyelerin kapatılması, kırsaldaki bu gelişmeyi durdurup, eski reflekslerin canlanmasına yol açabilecektir.

- **Kırsal kesim insanının bilinçlenmesi ve girişimciliği konusunda ket vucudur.**

Kırsal kesimde belediye kurumunun varlığı, burada yaşayan sakinlerin seçim süreçlerinin de öğreticiliğiyle, demokratik yol ve yöntemleri benimsemelerine, bu konuda kendilerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Buraların birer mahalleye dönüştürülerek ilçe ya da büyükşehre bağlanmaları durumunda, burada yaşayanlar, sadece oy kullanan pasif (siyasal aktör olamayan) bireylere indirgenmiş olacaklardır.

- **Geçmiş dönemlerde başat olan; devlet makamına çıkamayan, çıktığı vakit ezik-büzük duran; yaşamsal önemdeki şikâyetlerini, taleplerini iletmeyen; ileteceği makamlara ulaşamayan köylü tipini yeniden yaratacaktır.**

Kendi belediyelerine ulaşılabilirlik olanaklarını kaybedecek olan belde sakinlerinin bu konudaki girişkenliği, hem yol ve yöntemlerin karmaşık ve bürokratik olması hem de başvuru mekânlarının kendisine uzak olması nedeniyle törpülenecektir. Bu durum zamanla, siyasal alışkanlıklar ve vatandaş haklarını kullanma konusunda belirli bir mesafe kat etmiş olan belde sakinlerinin yönetim kurumları karşısında ezik-büzük duran, hakkını arayamayan, pasif bireylere dönüşmesine yol açacaktır.

- **Bu yasayla bütün kır yok sayılmakta, köyler kentleştirilmeye çalışılmaktadır.**

Köy ile kent farklı sosyo-kültürel, ekonomik vs. nitelikleri olan yerleşim yerleridir. Köy hiçbir zaman kent değildir ve hiçbir makyajla kente dönüştürülemez. Bu nedenledir ki kente özgü sosyal ve siyasal düzenlemeler ile kıra özgü olanlar farklı nitelikler taşımak zorundadır. 6360 sayılı kanunun kırsaldaki belediyeleri lağvederek, bunları birer mahalleye dönüştürmesi, esasen dün kırsal/köy olan yerleri bugün itibariyle kent yapma girişiminden başka bir anlama gelmemektedir. Köylerin büyük-

şehre bağlı mahallelere dönüştürülmesinin anlamı tam da budur. Tarım ve hayvancılık, kentlere ve dolayısıyla mahallelere uygun sektörler olmadığından, dolaylı olarak yasanın köylerde bu işleri yapma olanağı bırakmadığı söylenebilir. Öte yandan “mevcut düzenlemelerin mahallelere dönüşen köylerde tarım ve hayvancılığı engellemeyeceği” ileri sürülmektedir. Bu durumda söz konusu yasal düzenlemelerle köylerin mahalleye dönüştürülmesinin gerçeklikten uzak olduğu ortaya çıkacaktır. Yani, işlev olarak köy, ancak isim olarak kentin “mahallesi” olan sanal mekânlar ortaya çıkacaktır. Bu ise mekânsal anlamda tanımsız ve kimliksiz yerleşimler yaratmak anlamına gelmektedir.

Yasanın mevcut haliyle uygulanması durumunda kırsal kesimde yaşayan kitleler üzerinde büyük bir yoksunluk ve haksızlık duygusu uyandıracığı açıktır. Bu nedenle gelecekte yasanın içeriği konusunda kırsal kesimde yaşayanların da görüşlerinin alınarak daha rasyonel içerikle düzeltmeler yapılması önemli görülmektedir.

Söz konusu yasal düzenlemelerle köylerin mahalleye dönüştürülmesinin gerçeklikten uzak olduğu ortaya çıkacaktır. Yani, işlev olarak köy, ancak isim olarak kentin “mahallesi” olan sanal mekânlar ortaya çıkacaktır. Bu ise mekânsal anlamda tanımsız ve kimliksiz yerleşimler yaratmak anlamına gelmektedir.

- 1 İZCİ, F. TURAN, M. (2013), “Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi Sistemi Ve 6360 Sayılı Yasa ile Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi C.18, S.1, s.117.
- 2 Yaygın olarak dile getirilen bu sorunların neler olduğu hakkında ayrıntılı bilgi için bk. AKTEL, M.;ALTAN, Y.;KERMAN, U. (2009), “5747 Sayılı Yasa ile Köye Dönüştürülen Küçük Belediyeler: İsparta Örneği”, Çağdaş Yerel Yönetimler, C:18, S:1, Ocak, s.49.
- 3 AKTEL, M. ALTAN, Y. KERMAN, U., age., s. 49.
- 4 Bu başlık altındaki yasaya ilişkin bilgiler, 6360 Sayılı “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” dan derlenmiştir.
- 5 KOYUNCU, E. KÖROĞLU, N. T. KÖROĞLU (2012), Büyükşehirler Tasarısı Üzerine Bir Değerlendirme, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), Kasım, http://www.tepav.org.tr/upload/files/1352462517-9.Buyuksehirler_Tasarisi_Uzerine_Bir_Degerlendirme.pdf (14.08.2013).
- 6 ARIKBOĞA, E. (2013), “Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli”, Yerel Politikalar, Ocak-Haziran, s. 84.

- 7 Bu konuda yapılmış bir araştırma için bk. MUTLU, A. (2009), “Yerel Demokrasi Bağlamında 29 Mart Yerel Seçimleri -Büyükşehir Belediye Başkan Adayları Üzerine Bir İnceleme-“, Ulusal Kalkınma ve Yerel Yönetimler Sempozyumu, 19-20 Ekim, Ankara.
- 8 Bu başlık altındaki Kanuna ilişkin bilgiler, 6360 Sayılı “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”dan derlenmiştir.
- 9 29 ilde kurulan büyükşehir belediyelerine, 20 Mart 2913 tarihinde “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”un cumhurbaşkanınca onaylanmasıyla 30. Büyükşehir olarak ilan edilen Ordu’yu da eklemek gerekir. Kanuna göre, Ordu’da, Ordu Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, Ordu Merkez ilçe sınırları içerisindeki köyler ile belediyelerden oluşan Altınordu ilçesi ve aynı adla belediye kurulacaktır.
- 10 BELEDİYE GELİRLERİ KANUNU, www.mevzuat.gov.tr/Mevzuat/Metin/1.5.2464.doc (16.08.2013).
- 11 AKSU, İ. F., (2012), “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”, Bilgi Notu 1, Türk Akademisi Siyasi Sosyal Stratejik Araştırmalar Vakfı, http://tasav.org/usr_img/yayinlar/bilgi_notlari/shy_bnotu_1_belediyeler_aksu_son.pdf (15.08.2013).
- 12 AKSU, age.,
- 13 DOĞRU, İ. (2013), Büyükşehir Belediyeleri ve Yeni Büyükşehir Kanununun Sisteme Etkileri, Selçuk Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi, Konya, s. 24-25.
- 14 Mülakatlar, 12.08.2013 tarihinde Konya İli Bozkır İlçesine bağlı Harmanpınar Kasabası’nda yaşayan kişilerle gerçekleştirilmiştir.
- 15 Harmanpınar Kasabası sakinlerinden Bayram BACAKSIZ ile yapılan mülakattan.
- 16 Harmanpınar Kasabası sakinlerinden Emine KIPRAMAZ ile yapılan mülakattan.
- 17 Harmanpınar Kasabası sakinlerinden Emine KIPRAMAZ ile yapılan mülakattan.
- 18 Harmanpınar Kasabası sakinlerinden Kamile ÇAKIR ile yapılan mülakattan.
- 19 Harmanpınar Kasabası sakinlerinden Abdurrahman KIRATLI ile yapılan mülakattan.
- 20 Buldozerin küçüğü bir iş makinesi.
- 21 Harmanpınar Kasabasının İstanbul’da oturan sakinlerinden Ahmet KILIÇ ile yapılan mülakattan.
- 22 Harmanpınar Kasabası sakinlerinden Bayram BACAKSIZ ile yapılan mülakattan.
- 23 Harmanpınar Kasabası sakinlerinden Kamile BACAKSIZ ile yapılan mülakattan.
- 24 Harmanpınar Kasabası sakinlerinden Kamile BACAKSIZ ile yapılan mülakattan. Bu ifadeler, kırsalda yaşayanların yerel yönetimleri kendi kazandıkları bir hak olmaktan ziyade, bahşedilmiş olarak gördükleri yönündeki görüşleri destekler niteliktedir. Böyle bir görüş için bk. GÖRMEZ, K. (1997), Yerel Demokrasi ve Türkiye, Ankara: Vadi Yayınevi, s. 69.
- 25 Belediyede çalışanlar ve başkanlar kastedilmektedir.
- 26 Harmanpınar Kasabası sakinlerinden Hüseyin BAYKAN ile yapılan mülakattan.
- 27 Harmanpınar Kasabası Belediye Başkanı Osman GÜVEN’in yorumu.
- 28 Harmanpınar Kasabası sakinlerinden Ahmet KIPRAMAZ ile yapılan mülakattan.
- 29 Bu konuda Tire ilçesi köylülerinin görüşleri için bk. <http://www.gazeteyenigun.com.tr/gun->

- [dem/112829/moda](http://www.memurlar.net/haber/306578/) (14.08.2013); Ödemiş ilçesi köy muhtarlarının görüşleri için bk. <http://www.memurlar.net/haber/306578/> (14.08.2013); Ceyhan ilçesinden bir değerlendirme için bk. <http://www.ceyhaninsesi.com/yazar.asp?yaziID=2573> (14.08.2013).
- 30 APAN, A., "AB Mevzuatında Yerellik (Subsidiarity) İlkesi", www.tid.gov.tr/Makaleler/A.Apan%2029-42.doc (16.08.2013).
- 31 AKSU, age..
- 32 AKSU, age.,
- 33 İzmir Seferihisar'da 9 köy örgütlenerek "Geleceğin Köyleri Hareketi"ni başlatmışlar ve bu harekete kısa sürede Ödemiş ve Tire'ye bağlı köyler de katılmışlardır. Bkz. "Bütünşehir Yasası Köyleri Bitirecek!", Milliyet, 27 Ocak 2013.

Kaynaklar

- AKSU, İ.F., (2012), "On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", Bilgi Notu 1, Türk Akademisi Siyasi Sosyal Stratejik Araştırmalar Vakfı, http://tasav.org/usr_img/yayinlar/bilgi_notlari/shy_bnotu_1_belediyeler_aksu_son.pdf (15.08.2013).
- AKTEL, M.;ALTAN, Y.;KERMAN, U. (2009), "5747 Sayılı Yasa ile Köye Dönüştürülen Küçük Belediyeler: Isparta Örneği", Çağdaş Yerel Yönetimler, C:18, S:1, Ocak, 45-70.
- APAN, A., "AB Mevzuatında Yerellik (Subsidiarity) İlkesi", www.tid.gov.tr/Makaleler/A.Apan%2029-42.doc (16.08.2013).
- ARIKBOĞA, E. (2013), "Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Belediye Modeli", Yerel Politikalar, Ocak-Haziran, S:3, 48-96.
- BELEDİYE GELİRLERİ KANUNU, www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2464.doc (16.08.2013).
- "Bütünşehir Yasası Köyleri Bitirecek!", Milliyet, 27 Ocak 2013.
- DOĞRU, İ. (2013), Büyükşehir Belediyeleri ve Yeni Büyükşehir Kanununun Sisteme Etkileri, Selçuk Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Tezsiz Yüksek Lisans Dönem Projesi, Konya.
- GÖRMEZ, K. (1997), Yerel Demokrasi ve Türkiye, Vadi Yayınevi, Ankara.
- GÜL, H. BATMAN, S. (2013), "Dünya ve Türkiye Örneklerinde Metropolitan Alan Yönetim Modelleri ve 6360 Sayılı Yasa", Yerel Politikalar, Ocak-Haziran, S:3, 7-47.
- İZCİ, F. TURAN M, (2013), "Türkiye'de Büyükşehir Belediyesi Sistemi Ve 6360 Sayılı Yasa İle Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi C. 18, S.1, s.117-152.
- KOYUNCU, E. KÖROĞLU, N. T. KÖROĞLU (2012), Büyükşehirler Tasarısı Üzerine Bir Değerlendirme, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), Kasım, http://www.tepav.org.tr/upload/files/1352462517-9.Buyuksehirler_Tasarisi_Uzerine_Bir_Degerlendirme.pdf (14.08.2013).
- MUTLU, A. (2009), "Yerel Demokrasi Bağlamında 29 Mart Yerel Seçimleri -Büyükşehir Belediye Başkan Adayları Üzerine Bir İnceleme-", Ulusal Kalkınma ve Yerel Yönetimler Sempozyumu, 19-20 Ekim, Ankara.
- MÜLAKAT, (12.08.2011 tarihinde Harmanpınar Belediyesi sakinleriyle yapıldı)
- On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde

Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.

<http://www.gazeteyenigun.com.tr/gundem/112829/moda> (14.08.2013).

<http://www.memurlar.net/haber/306578/> (14.08.2013).

<http://www.ceyhaninsesi.com/yazar.asp?yaziID=2573> (14.08.2013).